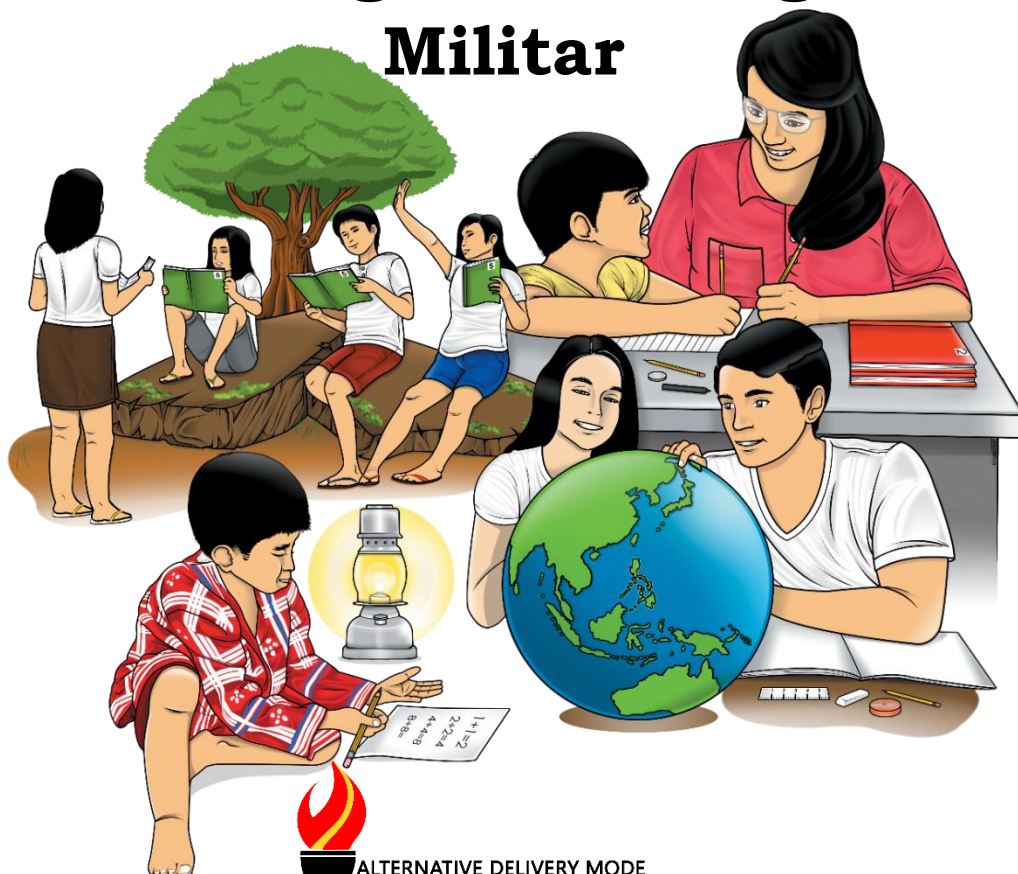

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 2:

Pagkilos at Pagtugon ng mga Pilipino na Nagbigay- daan sa Pagwawakas ng Batas Militar

Araling Panlipunan- Ikaanim na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Module 2: Pagkilos at Pagtugon ng mga Pilipino na Nagbigay-daang sa Pagwawakas ng Batas Militar

First Edition, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Secretary: Leonor Magtolis Briones

Undersecretary: Diosdado M. San Antonio

Mga Bumuo ng Modyul

Manunulat:	Mark Twain V. Patiño	
Mga Tagaguhit:	Lovely Salve	
Grapikong Taga- disenyo:	Joeval P. Romero	Mayo P. Villamor
Mga Naglapat:	Ma. Analyn V. Villamor	Bella P. Balandra
	Analee B. Alingco	Mayo P. Villamor
	Melanie Mae N. Moreno	
Mga Tagasuri at Editor:	Jordan T. Beleganio	Joy B. Fernandez
	Rizza Mae E. Flores	Ryan Alvarez
Mga Tagapangasiwa:	Ma. Gemma M. Ledesma	Josilyn S. Solana
	Elena P. Gonzaga	Arlene G. Bermejo
	Jerry A. Oquendo	Nenita P. Gamao
	Donald T. Genine	Marlon C. Dublin

Printed in the Philippines by _____

Department of Education – Region VI- Western Visayas

Office Address: Schools Division of Sagay City
Quezon St., Brgy Poblacion 1, Sagay City, Neg. Occ, 6122

Telefax: (034) 488-0415; 488-0416

E-mail Address: sagay.city001@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 2

**Pagkilos at Pagtugon ng
mga Pilipino na Nagbigay-
daan sa Pagwawakas ng Batas
Militar**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Gaano nga ba kalakas ang mamamayan kapag nagbuklod ang mga ito? Ano-ano kaya ang makakamit ng isang mamamayang nagkakaisa tungo sa isang layunin?

Sa modyul na ito ay tatalakayin at ipapaliwanag natin ang iba't-ibang pangyayari kung bakit nabuo ang 1986 EDSA *People Power Revolution*. Ilalahad at aalamin natin kung paano winakasan ng sambayanang Pilipino ang diktatorya. (MELC Week 2/3 4th Q)

Ang modyul na ito ay binubuo ng isang aralin:

- Aralin 1- Mga Pangyayaring Nagbigay Daan sa Pagbuo ng *People Power I*

Pagkatapos mong gawin ang mga aralin sa modyul na ito, ikaw ay inaasahang makakagawa ng mga sumusunod:

1. Nakakapagbigay ng mga pangyayaring nagbigay daan sa pagbuo ng *People Power I*.
2. Nakakatalakay kung paano natamo ng sambayanang Pilipino ang demokrasya.

Subukin

Panuto: Basahin at unawain nang mabuti ang bawat aytem. Piliin at isulat ang titik ng wastong sagot sa iyong papel.

1. Ano ang Batas Militar?

- A. Ito ay pagtatalaga sa militar na mamuno sa bansa.
- B. Ito ay espesyal na kapangyarihan ng estado na maaring ipatupad kung ang bansa ay nasa ilalim ng rebelyon, pananakop at iba pa.
- C. Ito ay pagsuspende sa mga kilos at operasyon ng militar sa bansa.
- D. Ito ay batas para sa mga militar.

2. Sinong pangulo ng bansa ang nagdeklara ng Batas Militar noong 1972?

A. Diosdado Macapagal	C. Manuel A. Roxas
B. Ferdinand Marcos	D. Ramon Magsaysay

3. Ano ang *warrant of arrest*?

- A. Ito ay inilalabas ng huwes ng korte na nagpapahintulot sa pag-aresto sa indibidwal.
- B. Ito ay inilalabas ng pulis na nagpapahintulot sa pag-aaresto sa indibidwal.
- C. Ito ay inilalabas ng barangay kapitan na nagpapahintulot sa pag aaresto ng indibidwal.
- D. Ito ay isang imbitasyon para sa pagtitipon.

4. Ano ang *writ of habeas corpus*?

- A. Ito ay isang proteksiyon ng bawat mamamayan mula sa ilegal na pagkakakulong o detensyon nang walang ipinapakita na warrant of arrest.
- B. Ito ay pagpapakulong sa mga nagkasalang mamayan.
- C. Ito ay ang pag-aresto sa isang indibidwal.
- D. Ito ay pagpapalaya sa mga nakakulong.

Aralin

1

Mga Pangyayaring Nagbigay-Daan sa Pagbuo ng People Power I

Tatalakayin sa modyul na ito ang mga pangyayaring tumulak sa mga Pilipino upang magkaroon ng People Power. Malalaman mo rin kung papaano natamong muli ng mga Pilipino ang demokrasya.

Balikan

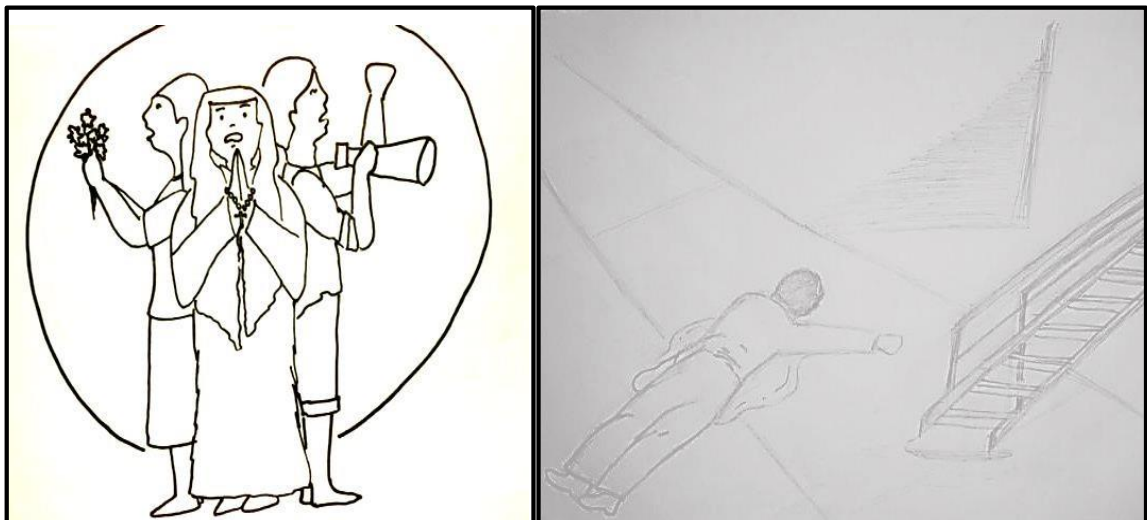
Panuto: Basahin at unawain nang mabuti ang bawat aytem. Piliin at isulat sa sagutang papel ang titik ng wastong sagot.

1. Sinong biktima ng Batas Militar ang pataksil na binaril sa *tarmac* ng Manila International Airport?
A. Behn Cervantes
B. Jovito Salonga
C. Lino Brocka
D. Ninoy Aquino
2. Tinawag siyang “*Nation’s Fiscalizer*”. Sino ang tinutukoy ng pangungusap?
A. Jovito Salonga
B. Jose Diokno
C. Ninoy Aquino
D. Geny Lopez Jr.
3. Sinong direktor ang may likha ng pelikulang “*Sakada*” na tinuring na subersibo ng Pangulong Marcos?
A. Behn Cervantes
B. Lino Brocka
C. Ninoy Aquino
D. Jovito Salonga
4. Alin sa mga sumusunod ang hindi mabuting epekto ng Batas Militar sa bansa?
A. Umunlad ng bahagya ang imprastraktura.
B. Umuuwi ng maaga ang kabataan.
C. Maraming tao ang ikinulong.
D. Bumaba ang kriminalidad.

5. Sinong anak ng may-ari ng isang TV network sa bansa ang ikinulong sa Fort Bonifacio?
A. Behn Cervantes	C. Jovito Salonga
B. Geny Lopez Jr.	D. Ninoy Aquino

Tuklasin

Kailanman, hindi maaaring manaig ang diktatorya sa isang bansang demokrasya. Patunay nito ang natunghayan ng mundo na mapayapang pagpanumbalik ng kapayapaan at demokrasya sa ating bansa. Ito ang tinaguriang People Power I o ang 1986 EDSA (*Epifanio Delos Santos Avenue*) People Power Revolution.

Suriin

Sa pagtagal ng Batas Militar sa ating bansa ay lalong tumindi ang pagnanais ng mga Pilipino na manumbalik ang demokrasya. Ang pagmamalabis sa kapangyarihan ni Pangulong Marcos ay nagpasidhi sa hangarin ng mga Pilipinong wakasan ang diktatorya. Narito ang ilan sa mga pangyayaring nagbigay-daan upang mabuo ang *People Power*.

Ang Pagpatay kay Senador Benigno “Ninoy” Aquino

Isa sa pinakamahigpit na kalaban ni Marcos sa pulitika ay si Senador Benigno Aquino Jr. Isa siya sa mga ikinulong sa Fort Bonifacio sa loob ng pitong taon at pitong buwan. Pinahintulutan siyang pumunta sa Amerika upang magpagamot sa sakit sa puso. Makalipas ang tatlong taon na pamamalagi sa Boston kasama ang kanyang pamilya ay nagpasya siyang bumalik sa Pilipinas dahil nais niyang tulungan ang bansa na mapanumbalik ang demokrasya. Sa kabila ng pagtutol ng pamahalaan ay bumalik pa rin siya. Noong Agosto 21, 1983, lumapag ang sinasakyan niyang eroplano sa Manila International Airport (Ninoy Aquino International Airport ngayon). Habang pababa sa *tarmac* ng eroplanong kanyang sinakyan ay pataksil siyang binaril at namatay. Binaril din ng mga sundalong kasama ni Ninoy ang pinaghinalaang si Rolando Galman. Ngunit pinagbintangan ang mga sundalo na sila mismo ang pumatay sa senador at ginamit lamang si Galman para mapaghinalaan.

Dahil dito binuo ni Pangulong Marcos ang *Agrava Fact-Finding Board* para magsiyasat sa pagpatay sa senador. Lumitaw sa imbestigasyon na si Hen. Favian Ver, *Chief of Staff* ng Sandatahang Lakas kasama ang 25 na sundalo ang may kinalaman sa traydor na pagpatay kay Senador Benigno Aquino Jr. kaya’t sinampahan sila ng kaso ng Sandiganbayan subalit pinawalang-sala din dahil sa kakulangan ng katibayan. Nakabalik sa tungkulin si Hen. Favian Ver samantala ikinulong naman ang 25 na sundalo habang nililitis ang kaso. Ang pagbabalik sa tungkulin ni Heneral Ver ay ikinagalit ng marami at nagbunga ng malawakang protesta.

Ang Pagbagsak ng Ekonomiya

Ang pagkapaslang kay Ninoy ay may hindi mabuting dulot sa ekonomiya ng bansa. Maraming namumuhunan ang lumipat ng kanilang negosyo sa lugar na walang panganib tulad ng Hongkong at United States. Sa maikling salita ay nagkaroon ng *capital flight*. Humina ang mga negosyong lokal lalo na iyong umaasa sa mga dayuhang namumuhunan. Marami ang nawalan ng trabaho at lumiit ang kita ng bansa.

Dahil sa paghina ng ekonomiya ay hindi nakabayad ang pamahalaan ng malaking utang nito sa institusyong pandaigdig na umaabot sa \$127 bilyon noong 1983. Humingi ng palugit ang pamahalaan sa *International Monetary Fund* (IMF) at *World Bank* ngunit higit na mahigpit na pakikialam sa ekonomiya ng bansa ang kapalit nito. Ang pamamalakad ng pamahalaan ay pinakialaman din. Bumagsak nang patuloy ang ekonomiya ng bansa. Marami ang walang trabaho at sobrang taas ng presyo ng mga bilihin. Nawalan ng tiwala ang mamamayan sa pamahalaan dahil sa labis na kahirapan.

Ang “Snap Election” ng 1986

Nais ng IMF na magkaroon ng matatag na pamahalaan ang Pilipinas bago ito pautangin muli kaya nagkaroon ng Biglaang Halalan o Snap Election noong Pebrero 7, 1986. Tumakbo si Pangulong Marcos sa pagkapangulo at si Arturo Tolentino naman bilang pangalawang pangulo sa ilalim ng partidong KBL (Partidong Kilusang Bagong Lipunan). Ang biyuda ni Ninoy Aquino na si Cory Aquino ay itinaguyod naman ng partido ng oposisyon ang Lakas ng Bayan (LABAN) bilang pangulo at si Salvador Laurel naman bilang pangalawang pangulo.

Sinaksihan ng buong mundo ang pangyayaring ito dahil sa malawakang pagbabalita. Iniulat ang mga insidente ng pandaraya tulad ng pagbili ng mga boto, pananakot at karahasan at pakikialam sa mga *election returns*. Ayon sa COMELEC (Commission on Elections) ay panalo si Marcos na may lamang na mahigit 1.5 milyong boto subalit ayon naman sa NAMFREL (National Movement for Free Elections) ay panalo si Aquino. Umalis sa kanilang trabaho ang 29 *computer workers* dahil sa napalitan o nabago ang mga datos na ipinadala ng COMELEC sa kanila.

Noong Pebrero 15, 1986 ay inihayag ng COMELEC na si Marcos bilang nanalo sa gitna ng kontrobersiya. Ang parehong “mga nanalo” sa pagkapangulo ay nanumpa sa magkaibang lugar. Si Marcos ay nanumpa sa Malacañang samantala sa *Club Filipino* naman nanumpa si Cory. Nanawagan si Cory ng pagboboykot at *strike* ng mga mamamayang Pilipino laban sa mga negosyo ng mga *crony* ni Marcos.

Ang Mapayapang EDSA Revolution

Nagsimula ang mapayapang rebolusyon noong Pebrero 22, 1986 ng sina Ministro Juan Ponce Enrile ng Tanggulang Pambansa at Tenyente Heneral Fidel V. Ramos ay nanatili sa Camp Aguinaldo at nagpatawag ng *press conference* upang ibalita ang kanilang pagkalas sa rehimeng Marcos. Pinangunahan ni Enrile ang hindi pagkilala kay Marcos bilang *Commander-in-Chief* at pagsiwalat sa katiwaliang naganap sa halalan. Inihayag din ni Enrile na ang pagtambang sa kanya noong 1972 ay gawa-gawa lamang ni Marcos para maisakatuparan ang Batas Militar. Sinuportahan ng mga pari, seminarista at madre sa pamumuno ni Jaime Cardinal Sin at mga taong-bayan kabilang na ang mga Aquino ang pagtiwalag nina Enrile at Ramos kay Marcos. Humingi ng suporta si Cardinal Sin sa mga tao tulad ng pagkain, gamot at mga suplay sa pamamagitan ng *broadcast* ng Radyo Veritas.

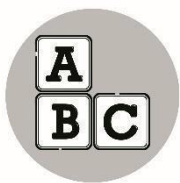
Pebrero 23, 1986, libu-libong tao ang nagkapit-bisig sa palibot ng Camp Crame at Aguinaldo upang ipadama ang kanilang suporta at pakikiisa sa panawagan nina Cardinal Sin, Enrile, Ramos at iba pa. Ang mga madre, pari, kalalakihang walang armas, mga kababaihan kasama ang kanilang mga anak ay nagsama-sama sa EDSA. Hinarang nila ang mga tangkeng ipinadala ni Marcos, umupo sa harap nito at nagbigay ng mga pagkain at bulaklak sa mga sundalo nang hindi alintana ang panganib na mangyayari.

Kinaumagahan ng Pebrero 24 ay ramdam na ang katapusan ng rehimeng Marcos. Marami sa mga tropang sundalong inutusan niyang paalisin ang mga nagpoprotesta sa paligid ng kampo ay hindi sumunod sa kanya sa halip ay pumanig sa mga taong-bayan.

Ang mapayapang rebolusyon ay nagwakas noong Pebrero 25 at ito rin ang araw na pagproklama kay Ginang Cory Aquino bilang kaunaunahanag babaeng pangulo ng Pilipinas.

Ang pamilyang Marcos ay lumisan sa Malacañang tinatayang 9:30 ng gabi sakay ng tatlong helicopter patungong *Clark Air Base* at kung saan inilipad sila ng isang eroplanong papuntang Hawaii.

Nagtagumpay ang taong-bayan sa pagpapatalsik kay Marcos sa loob ng 77 oras. Ang mapayapang rebolusyong ito ay hinangaan at naging modelo ng ibang bansa na may kaparehong karanasan sa Pilipinas. Itinayo ang simbahan ng *EDSA Shrine* at *People Power Monument* bilang parangal at simbolo ng mapayapang himagsikan.

Pagyamanin

Panuto: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Bakit nagkaroon ng Snap Election?

2. Bakit tinaguriang mapayapang rebolusyon ang EDSA People Power I?

3. Paano nakatulong ang EDSA People Power I sa pagkamit ng demokrasya?

Isaisip

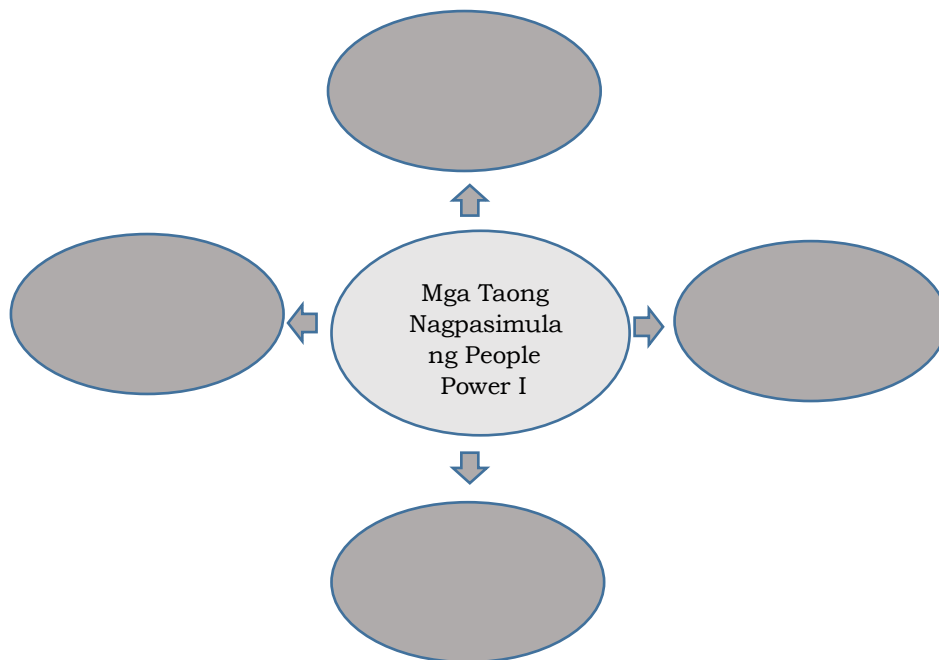
Ang mga pangyayaring nagbigay-daan sa pagkakabuo ng People Power I ay ang mga sumusunod:

- Ang pagpatay kay Senador Benigno “Ninoy” Aquino Jr. Noong Agosto 21, 1983 sa tarmac ng Manila International Airport na kinasasangkutan ng mga sundalong nagsilbing bantay niya.
- Ang pagbagsak ng ekonomiya bunsod ng capital flight dahil sa mga karahasang naganap sa bansa.
- Ang Snap Election o Biglaang Halalan noong Pebrero 7, 1986 na humantong sa panunumpa ng dalawang pangulo na sina Marcos at Cory kung saan panalo ang una sa canvass ng COMELEC samantalang panalo naman ang huli sa canvass ng NAMFREL. Nagkaroon ng pagboykot sa halos lahat ng mga negosyong pag-aari ng mga cronies ni Marcos.

Isagawa

Kumpletuhin ang bubble topical organizer sa ibaba.

Tayahin

Basahin at unawain ng mabuti ang bawat bilang pagkatapos ay bilugan ang titik ng wastong sagot. Gawin ito sa sagutang papel.

1. Sino ang pinakamahigpit na kalaban ng rehimeng Marcos na pinatay sa *tarmac* ng MIA?

A. Sen. Benigno Aquino Jr.?	C. Juan Ponce Enrile
B. Pangulong Cory Aquino	D. Fidel V. Ramos
2. Ito ay isang matahimik na paraan ng pagkamit ng demokrasya sa Pilipinas.

A. People Power I	C. Pakikibaka 1986
B. People Power II	D. War on Drugs
3. Bakit nagkaroon ng capital flight sa bansa?

A. Nawalan ng pera ang mga negosyante.	B. Huminto ang mga negosyante dahil mayaman na sila.
C. Inilipat ng mga negosyante ang kanilang negosyo sa ibang bansa.	D. Ipinasara ng pamahalaan ang lahat ng nagnenegosyo.
4. Ano ang naging kapalit ng pagpapautang muli ng IMF sa Pilipinas?

A. Magkaroon ng People Power I.	B. Magkaroon ulit ng batas militar.
C. Magbayad muna ng utang ang Pilipinas.	D. Magkaroon ng Snap Election.
5. Paano ipinakita ng mga Pilipino na ninais nilang makamit muli ang demokrasya?

A. Nagkaisa sila sa pagtitipon sa mga kalsada.	B. Nagpadala sila ng suporta tulad ng pagkain, gamot at tulong sa mga nagpoprotesta.
C. Nag-aalay sila ng dasal para sa mga nagpoprotesta.	D. Lahat ng nabanggit ay tama.

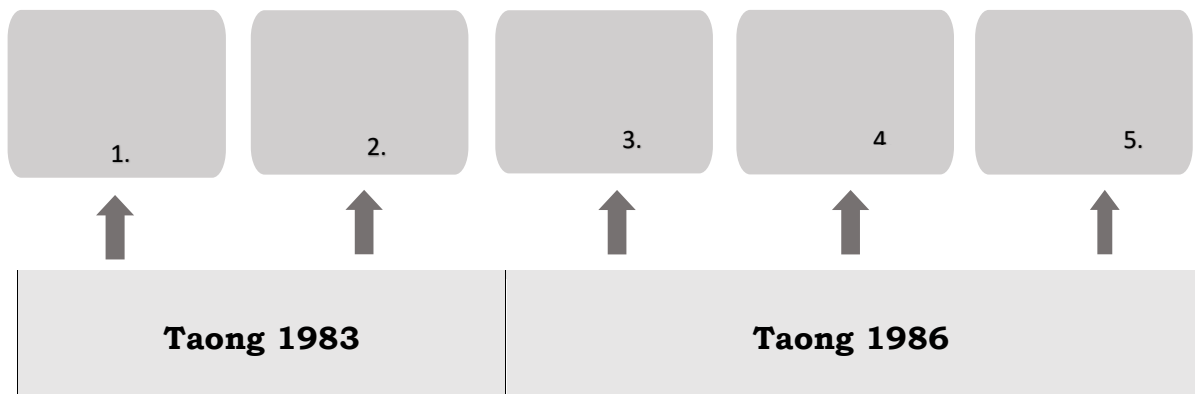

Karagdagang Gawain

Panuto: Kumpletuhin ang timeline sa ibaba gamit ang mga pangyayaring makikita sa loob ng kahon.

- Ang pagkalas nina Ministro Juan Ponce Enrile at Tinyente-Heneral Fidel V. Ramos sa rehimeng Marcos.
- Pagtitipon ng libu-libong tao sa EDSA.
- Pandaraya sa *Snap Election*.
- Ang pagpatay kay Ninoy Aquino.
- Ang pagbagsak ng ekonomiya.

Mga Panyayaring Nagbigay-daan sa Pagbuo ng People Power I

Susi sa Pagwawasto

Tayahin

1. A
2. A
3. C
4. D
5. D

Karagdagang Gawain

1. Ang pagpatay kay Ninoy Aquino.
2. Ang pagbagsak ng ekonomiya.
3. Pandaraya sa Snap Election.
4. Ang pagkatas nina Ministro Juan Ponce Enrile at Tinylene-Heneral Fidel V. Ramos sa rehimeneng Marcos.
5. Pagtitipon ng libu-libong tao sa EDSA.

Subukin

1. B
2. B
3. A
4. A

Balikan

1. D
2. A
3. A
4. C
5. B

Pagyaamanin

(Sumangguni sa modyul.)

Isagawa

*Fidel V. Ramos
*Juan Ponce Enrile
*Cory Aquino
*Jaime Cardinal Sin

Sanggunian

Florencia C. Domingo, PhD., et. al., Pilipinas: Isang Sulyap at Pagyakap, Batayang Aklat sa Araling Panlipunan I (Binagong Edisyon 2010), 233-241

CultureEd Philippines

*<https://philippineculturaleducation.com.ph/aquino-benigno-jr/>
November 21, 1983*

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Kagawaran ng Edukasyon – Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Building, DepEd Complex,
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (02) 634-1072; 634-1054 o 631-4985

E-mail Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph